

apám úgy rendelkezett, hogy egyik bátyám üljön, vagy álljon bele a vödörbe, ki kell őt húzni. Ketten maradtunk idelelt. Az a testvérem, aki velem együtt még ittmaradt, meg kell mondani, igen erős, izmos, hosszú karú, hosszú lábú legényke volt, és mindenfajta munkában járatos. Most mi lesz? — kérdeztem tőle. Várjál csak — mondja —, mindjárt jön a koszorú. Koszorú? Miféle koszorú? Ilyenről én azelőtt csak annyit tudtam, hogy sírra szokták vinni, a temetőbe.

Persze, egyáltalán nem efféle temetőbeli koszorúról volt szó. Akkor jutott eszembe, amikor himbálózva ereszkedett lefelé, hogy ezt is láttam az eperfa alatt: apám egy teljes napot kopcsolt, fűrészelt, faragott, vésett, amíg ezt a majdnem kör alakú szerkezetet rövid erős akácgerendákból összeácsolta. Pontosan megértettem, mire szolgált: ezt a kút aljára fektetik, erre az erős keretre rakják majd körben a téglát, amiből a kút fala épül. Ennek azonban már igen szűk volt a belseje, egy ember is alig fér el benne.

A koszorú leereszkedett, már focsant a víz, ahogy eltűnt a gödör mélyén. Testvérem óvatosan lefektette, azon igyekezett, hogy pontosan vízszintesen feküdjön, rálépett, szinte körbe táncolt rajta, hogy minél mélyebben nyomódjon a földbe, s aztán felkiáltott: kész. Apám megkérdezte: pontosan fekszik-e? Pontosan és vízszintesen, felelte a testvérem. Na akkor te gyere ki. Testvérem a kötébe kapaszkodott, ásóját jobb kezébe vette, a többiek odafent a kötelet meghúzták, csakúgy röppent felfelé. Egyedül maradtam idelelt. Fáztam már a téllenségtől, dideregtem, mert a föld mélye forró özön is hideg, nem is gondoltam volna, hogy ennyire hideg.

Apám hangját hallottam. „Na kicsi, most te következel, mert ott már csak te fész el a kis ásóddal. Amennyit bírsz, bele-raksz a vödörbe. Minél sűrűbbet, minél sűrűbbet!” A vödör himbálózva jött lefelé, az orrom előtt leszállva, belecuppant a vízbe. „Ugorjál csak, ugorjál mellé!” — biztatott apám, és én ugrottam, bele a szűk gödörbe, a vödör mellé, és azonnal — ahogy a többiektől láttam — munkához láttam. Pontosan úgy volt, ahogy apám mondta: én, a legkisebb, a magam rövid nyelvű, okos kis háborús szerszámmal még épp-hogy elfértem a koszorú keretében, s valami sosem érzett izgalmammal, borzongással és nem gyerekes kapkodással, hanem elszánt és számomra is érthetetlen nyugalommal dolgozni kezdtem: egyszeriben én lettem a legfontosabb mindnyájunk között, ez a kút már az én kutam, mert én ástam benne a legmélyebbre. Apám valahol fent, a kúposan táguló gödör partján térdepeelve irányított: kotorj a koszorú alá, kotorj alá az ásóddal, hadd süppedjen minél mélyebbre! Alakotortam, körbe jár-

tam rajta, szinte ugrott lefelé a latyakban a nehéz fakoszorú, bizony mondom, nem hittem volna, hogy én, a legkisebbik ilyen ügyes és hasznos tudok lenni.

Gyorsan dolgoztam, fújtam, szuszogtam, homlokomon már izzadság gyöngyözött, két lábam viszont szinte merevre hűlt, úgy fázott, hogy szinte fájt, mert már térdig álltam a vízben. Ha az újabb lapát sárért lehajoltam, vállig kellett a vízbe nyúlni. Apám biztatott:

— Amennyit bírsz, amennyit bírsz!... Minél mélyebb a kút, annál bővebb, annál tisztább a vize! Minél mélyebbre, kicsi fiam!

A vödör, mintha súlya nem is lenne, röppent felfelé, hogyne, hiszen háromm kapaszkodtak odafönt a kötélebe. Néha kilocsant belőle a saras víz, pont a hátam közepére, olyankor felvisítottam. De mint aki semmit sem bán, semmit sem érez, alig vártam, hogy visszaeresszék, nyomtam a kis ásót az iszapba, minél sűrűbbet, minél sűrűbbet, emlékeztem apám tanácsára, már az orrom is beleért olykor abba a komisz hideg vízbe, amikor odafentről sikoltozást hallottam. Felpillantottam: anyám guggolt a gödör partján, számomra most már iszonyatos magasságban, szinte az ég kupolájába rajzolódva, karját terjengette, sikoltozott. „Mit csináltatok vele, mit csináltatok vele... azonnal... azonnal hozzátok fel... pont a legkisebbet, ezt a legkisebbet küldtél oda, van nektek lelkeitek?... Gyere fel azonnal, gyere azonnal kicsi fiam!”

Apám beleegyezett. Na jó, állj bele — mondta — a vödörbe, ragadd meg a kötelet. Elég mély már a kút, tiszta lesz a vize... Beleálltam, megmerevedett ujjaimmal a kötelet megragadtam, testvéreim óvatosan, lágyan lebegtetve kihúzták a gödörből. Csuda érzés volt! A föld színén láttam, hogy három gerendát fektettek át a gödörön, azokra léptem ki a vödörből, anyám odaugrott, kézen fogott, és nem vezetett, inkább rángatott el onnan, át az udvaron, befelé a házba, alig bírtam a lábaimat — melyekről csöpögött a sár — kapkodni mellette. Akkor már nagyon fáztam, dideregtem, anyám az udvaron tiszta vízzel gyorsan lemosott. „Gyere a hátamra, kapaszkodj a nyakamba.” Nyögött, mert ha kicsi is, súlyos voltam azért. Becipelt a szobába, ágyba fektetett, dunyhával betakargatott. S ahogy a kútban a víz a lábam alatt felfakadt, úgy szívárgott fel bennem az imént még fel sem fogott félelem, kioldódta lefektetett, lenyelt rettegésem, rázkódva, nyüszítve sírva fakadtam. Anyám az ágy mellé sietett: Miért sírsz? Mi bajod? Fáj valami? Nem fáj — makogtam —, csak a kis ásóm a kútban maradt, ott felejtettem.

Ma is ott van, annak a kútnak az iszapjában, amelynek megadását megpróbáltam elmesélni.

MOCSÁR GÁBOR

Szerelem

Hát nem érted?! Szeretlek! A szavak gőzölögve buktak ki a száján és síseregve hültek ki, amíg a néhány méteres utat megtették az elhagyott, poros kirakat mélyén ülő lányig.

— Tavasz óta idejárom — folytatta Simf —, minden áldott este itt papolok neked, s te meg sem mozdulsz, csak a szemedet forgatod. Értsd meg, hogy szeretlek!

A szavak megragyogtatták a kirakatot, a gyenge villanykörte fényében siváran gubbasztó poros papírok, rongydarabok önálló fényt kaptak, hogy aztán a beszéd elhaltával még szürkébbek, még visszataszítóbbak legyenek.

A lány nem szólalt meg most sem, kezét térdén nyugtatva egykedvűen ült a rozoga széken, csak világoskék szeme sétált lassan megfontoltan szemüregében jobbra-balra, megállás nélkül, azonos ütemben, mintha egy gépezet mozgatná, soha meg nem állapodott a tekintete Simfen, csak megérintette, s a szem soha nem csillant, az ajkák zárt vonala is csak nagyritkán lazult, valami mosolyfélé derengett fel a lány arcán. Simf néha azt hitte gunyoros, néha meg azt, hogy örömteli.

— Megint a kedvenc ruhám van rajtad — mondta Simf és homlokát a piszkos üvegnek nyomta. — Hallod, meghalok ezért a ruháért is!

Fehér, rövid ujjú, nyersvászon ruha volt a lányon, egy könnyű kis szandál, kicsit vékonyka, kamaszos karja, s megejtően kedves formájú lába feltűzte Simfet, el nem tudta képzelni, hogy ebben a ragacsosan koszos kirakatban hogy tud ez a lány ilyen tiszta lenni.

— Szólalj már meg — kiáltotta —, mondj valamit! Amíg nem válaszolsz nem megyek el innét.

A lány szeme abbahagyta az ingázó mozgást, tekintete megállapodott Simfen, mereven nézte egy darabig, egyre szomorúbb lett, a szeméből áradó szomorú-

SZEKERES FERENC

Ditke

ság egy kerek, világos foltot égetett a kirakatüvegre, mint amikor deres ablakra lehelünk, Simf megbűvölve nézte, a lány megemelte térdén nyugtatott kezét, s öt ujját széttárva Simf felé mutatta.

A férfi elszörnyülködve hátraugrott.

A lány ujjai hegyén fölfeslett a bőr, s kunkorodó kócszálak, vékonyka, szakadt drótvégek kandikáltak ki alóla.

— Kóclány — üvöltött Simf —, egy kóclányba szerettem.

A lány visszahelyezte kezét térdére, szeme újrakezdte az ingamozgást.

Simf megfordult, tántorogva indult hazafelé, mellkasát forró kö feszítette. Hasra vágta magát az ágyán, bánata súlyától olyan lett, mint egy forma mellé csurrantott nyersvas-tömb.

Nem bírta sokáig, egy barátja lett volna szüksége, egy jóbarátja. Fölpattant hát, és kitalált magának egy barátot. Egy széket húzott a szoba közepére, arra találta ki, de valahogy nem sikerült ez a barát, szeme asszimmetrikusan ült az arcában, egyik a szemöldök fölé húzódott, a másik lecsúszott az orra tövébe, haja elszórtan, pamacsokban fődte a fejét, füle a nyakszirtjén.

— Te! — kiáltotta dühösen Simf, s akkor vette észre, hogy a barát izületei nem kapcsolódnak, a darabokból álló testet csak a ruha tartja össze, a barát elnyaklott a széken, Simfnek oda kellett ugrania, mindkét kezével elkapta, hogy le ne essen a földre.

De a barát élt, lélegzett. Simf rettegve nézte a szörnyarcra gyűrődő vigyort, hátraugrott, a sikerületlen barát, mint egy bábfigura, megemelte a kezét, Simf-re mutatott.

Izgatottan nézett végig magán, tekintete a kezére tévedt, és fölördített. Kezén fölfeslett a bőr, jól láthatta az ujjhegyeken és az ujjközökből kiálló kócszálakat, töredezett drótvégeket.

Megbűvölten bámulta a kezét, a barátjára akart pillantani, de az akkor már eltűnt, a megrettent szék árván állt a szoba közepén.

Simf föltépte az ajtót. Kócsmber kócszerelme zakatolt benne, amíg a kirakat felé rohant. Nem lehet, nem lehet — döngték a léptei.

Félt, hogy kóccal tömött keze nem lesz elég súlyos a kirakat bezúzásához, de már az első ütésre reccsenve szétnyílt az üveg, a lány megbabonázva bámult rá, fölállt, Simf benyomakodott a csipkés szélű törés üvegkarmai között, magához szorította a lányt, és teljes erejéből a vállába harapott.

A lány fölsikoltott a fájdalomtól, de nem húzódott el, Simf nyakára kulcsolta karját, egyre szorosabban fogta, vinnyogott az örömtől, és Simf akkor már látta, hogy harapása helyén vércseppek szívárognak a lány hú-sából, megérezte a saját mellében is a meleg, selymes szívet, a kezére nézett, csupa vér volt a keze a kirakatüveg tépte sebektől.

— Ó, drága kócszerelmem — mondta boldogan —, hús-vér szerelmem.

Ragyogott körülöttük a kirakat, vércseppeik, mint a gyönyökök.

LÁZÁR ERVIN

Rácz Lajos Kovács

Börcsök Lajos lószerszámkészítő

Palotás Géza fazekas